

TASAVVUR VA UNING TALABA FAOLIYATIDAGI ROLI

Furqatova Aziza Furqatovna

SamDCHTI Sharq tillari fakulteti

Filologiya va tillarni o'qitish: Xitoy tili yo'nalishi

2-bosqich 2403-guruh talabasi

azizafurkatova13@gmail.com

+998932363663

Annotatsiya: Ushbu maqolada tasavvurning psixologik mohiyati va talaba faoliyatidagi o'rni tahlil qilinadi. Tasavvur ijodiy tafakkurning asosiy mexanizmi sifatida ko'rib chiqiladi. Maqolada talabaning bilimlarni o'zlashtirish, murakkab jarayonlarni obrazli tushunish, innovatsion g'oyalar yaratish, motivatsiyani shakllantirish va stressni boshqarishda tasavvur qanday rol o'ynashi ilmiy manbalar asosida ko'rsatiladi. Shuningdek, tasavvurning muloqot ko'nikmalaridagi ahamiyati, o'qish jarayonidagi funksiyalari va talabaning shaxsiy rivojiga ta'siri psixologik nazariyalar asosida tushuntiriladi. Maqola tasavvurni talabalarning kognitiv va emosional faoliyatining markaziy omili sifatida baholab, uning ta'lim jarayonidagi ahamiyatini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Tasavvur, imaginatsiya, psixologiya, kreativ fikrlash, ijodiy tafakkur, obrazli fikrlash, talabalik faoliyati, motivatsiya, kognitiv jarayonlar, vizualizatsiya, stressni boshqarish, emotsional barqarorlik, ijodkorlik, bilish jarayoni, ta'lim psixologiyasi.

Insonning bilish jarayoni turli psixik funksiyalar orqali amalga oshadi. Ularning eng faol va ijodiy turlaridan biri tasavvurdur. Tasavvur (imaginatsiya) inson ongining bir shakli bo'lib, odam real hayotda mavjud bo'lmagan, lekin bo'lishi mumkin bo'lgan obrazlarni yaratadi, rejalashtiradi va faoliyatini boshqaradi. Talabalik davri esa tasavvur eng faol namoyon bo'ladigan, ijodiy va intellektual o'sish uchun qulay bosqich hisoblanadi.[1]

Tasavvurning psixologik mohiyati. Tasavvur quyidagi asoslarda izohlanadi:

1. Yaratish (kreativ) faoliyati: Tasavvur insonning yangi obraz, g'oya va yechimlar ishlab chiqish qobiliyatini shakllantiradi.
2. Obrazlar asosida fikrlash: Tasavvur ongda real obyektlar qayta tashkil etilib, yangi kombinatsiyalar shaklida namoyon bo'ladi.
3. Emotsional tajribalarni qayta ishlash: Tasavvur shaxsning ichki kechinmalarini yumshatadi.
4. Oldindan ko'rish (prognostik) funktsiyasi: Tasavvur kelajak hodisalarini ongda modellashtiradi.[2]

Talaba faoliyatida tasavvurning o'rni.

1. O'qish jarayonida tasavvurning funksional roli.
2. Ijodiy fikrlash va innovatsion yondashuv.
3. Motivatsiya va maqsad qo'yishda tasavvurning roli.
4. Stressni boshqarishdagi ahamiyati.
5. Muloqot va taqdimot ko'nikmalaridagi o'rni.[3]

Tasavvur — inson ongida yangi obraz va g'oyalarni yaratish jarayoni bo'lib, psixikaning ijodiy faoliyatidir. Talaba faoliyatida tasavvur murakkab mavzularni tushunish, bilimlarni qayta ishlash va ijodiy yechimlar topishda markaziy rol o'ynaydi.

Imaginatsiya — tasavvurning ilmiy psixologik atamasi bo'lib, ongda mavjud bo'lmagan obrazlarni yaratish va ularni real hayotga moslashtirish jarayonini bildiradi. Bu xususiyat ilmiy fikrlash va ijodiy jarayonlarda asosiy vositadir.

Kreativ fikrlash — yangicha yondashuvlar va original g'oyalar yaratishga qaratilgan tafakkur turi. Talabalar bu qobiliyat orqali loyiha ishlari, ilmiy izlanishlar va ijodiy vazifalarni samarali bajaradi.

Obrazli fikrlash — narsalarni ko'z oldiga keltirish orqali tushunish va fikrlash jarayoni hisoblanadi. Masalan, tarixiy voqealarni yoki murakkab fan konseptlarini ongda vizual tasvir shaklida modellashtirish.

Kognitiv jarayonlar — idrok, xotira, tafakkur, tasavvur va boshqa bilish jarayonlarini o'z ichiga oladi. Talabaning bilish faoliyati shu jarayonlar orqali amalga oshadi va ularning samaradorligi tasavvur bilan bevosita bog'liq.[4]

Vizualizatsiya — maqsad va g'oyalarni ongda jonlantirish texnikasi bo'lib, stressni kamaytirish, imtihonga tayyorgarlik va ijodiy loyihalarda muvaffaqiyatga erishishda qo'llaniladi.

Ijodiy tafakkur — yangi yechimlar yaratish va mavjud shakllarni boshqacha kombinasiyalash qobiliyati. Bu qobiliyat talabalarda innovatsion loyihalar yaratishi, muammoni turli nuqtai nazardan tahlil qilishi va ijodiy yechimlar ishlab chiqishi uchun zarur.

Ta'lim psixologiyasi — talabaning bilishi, his-tuyg'usi va xulq-atvorini o'rganuvchi psixologiya bo'limi sanaladi. Bu soha tasavvur va ijodiy faoliyatni tizimli o'rganishga yordam beradi hamda talaba rivojlanishini optimallashtirishga xizmat qiladi.[5]

- Tasavvur va stressni boshqarish: Talabalar o'zlarining maqsadlarini vizualizatsiya qilish orqali psixologik bosimni kamaytirishi mumkin.
- Tasavvur va bilimni mustahkamlash: Murakkab tushunchalarni ongda obraz shaklida modellashtirish ularni uzoq muddatli xotirada saqlashni osonlashtiradi.
- Ijodiy tafakkur va ijtimoiy ko'nikmalar: Talabalar guruh ishlari va loyiha faoliyatida ijodiy fikrlash orqali samarali muloqot va hamkorlikni rivojlantirishadi.[6]

Xulosa o'rnida shuni aytishimiz mumkinki, tasavvur talaba faoliyatining asosiy psixologik mexanizmlaridan biridir. U o'qish jarayonini samarali tashkil etishda, bilimni ongli o'zlashtirishda, ijodiy fikrlash, motivatsiya, stressni boshqarish va kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishda hal qiluvchi muhim o'rin tutadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Vygotsky, L.S. Voobrazhenie i tvorchestvo v detskom vozraste. Moskva: Pedagogika, 1991.
2. Leontyev, A.N. Deyatel'nost. Soznanie. Lichnost. Moskva: Smysl, 2004.
3. Rubinshteyn, S.L. Osnovy obshchey psikhologii. SPb: Piter, 2010.
4. Nemov, R.S. Psixologiya. Moskva: Vados, 2001.
5. Petrovsky, A.V. Umumiy psixologiya. Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2012.
6. Zokirova, M. Pedagogik psixologiya. Toshkent: Fan, 2014.